

Eindverslag vroegtijdige crisisinterventies jeugdhulp - GGKJ

Periode: 15/12/2023-31/12/2025

Opdrachtgevers: FOD Volksgezondheid

Netwerk: RADAR

Auteurs: Kelsey Roesbeke, Soetkin De Groot, Tine De Bleeckere, Michael Gevaert, Dr. Aline Wijnand, Tine Notredame

1) In welke gevallen werd expertise bijgeschakeld op trajectniveau en meso-niveau? Welke vragen kwamen er vanuit de vindplaatsen en hoe organiseerden jullie zich daar op (cfr. de oproep)? Hoeveel kinderen en jongeren werden uiteindelijk geholpen op trajectniveau? Werd de expertise duurzaam verbonden met de werking van de vindplaatsen? (max 2p)

We gingen binnen dit project van start in 2 regio's nl. Waasland en Vlaamse Ardennen. We gingen een samenwerking aan met 3 CLB's en 4 lagere scholen. De breedheid van de oproep en de beperkte tijd die ter beschikking was om kennis te maken met de geselecteerde CLB's en scholen heeft ervoor gezorgd dat er gemiddeld 9 maanden nodig was om te komen tot een concrete invulling van het project dat ook als ondersteunend werd ervaren door de betrokken diensten.

Waasland

De opstart in BS De Molenberg is niet gelukt wegens onrealistische verwachtingen vanuit de school tav dit project. Er kon geen tijd vrijgemaakt worden om samen met de crisismedewerkers een aantal thema's vast te pakken tijdens de looptijd van het project.

Samenwerking met CLB GO! kende een trage start, waarbij het mandaat vanuit het project niet zuiver gekend was bij de vindplaats. Hierbij werden er in eerste instantie vragen gesteld naar inzet op microniveau nl. crisisinterventie. Men had de verwachting dat men via het project sneller toegang zou krijgen tot crisishulp ipv het preventieve karakter dat het project beoogt. Eénmalig werd op deze vraag ingegaan ifv het bieden van een kader aan leerkrachten in het omgaan met leerlingen die elkaar aanzetten tot automutilatie. Op meso-niveau werd deelgenomen aan casusbesprekingen tijdens de CLB-teammomenten. Er werd een actieve bijdrage geleverd in een beleidswerkgroep die een intern kader ontwikkelde rond crisishulp en suïcidepreventie. Het CLB ging niet in op het aanbod van uitwisseling van ervaringen rond bepaalde thema's. Er werd aangegeven dat gezien de hoge werkdruk medewerkers hier geen tijd voor konden vrijmaken. Deze samenwerking werd, na een tussentijdse evaluatie, vroegtijdig stopgezet.

Vanuit GBS Kallo kwamen veel ondersteuningsvragen, dit zowel op meso- als microniveau.

Op meso-niveau werd mee nagedacht over de uitwerking van een zorgbeleid nl. hoe schoolbreed aan de slag met het veerkrachtig(er) maken van leerlingen. Concreet: hoe passen de leerdoelen van sociale vaardigheden in een nieuw jaarthema? Daarnaast werd een bundel op maat uitgewerkt rond de lokale sociale kaart zodat ouders info hebben over laagdrempelig toegankelijke diensten. Op micro-niveau werd deelgenomen aan de maandelijkse CLB-permanentiemomenten waarop alle zorgnoden per klas werden

besproken. Daarnaast vond er een overleg plaats met een plaatselijke organisatie voor straathoekwerk, aangezien deze samenwerking voor de school belangrijk is in het kader van het ondersteunen van leerlingen die wonen in de wijk waar vooral kansarme gezinnen gehuisvest zijn.

Vanuit vCLB Anker kwamen verschillende ondersteuningsvragen. Er werden intervisiemomenten en thematische namiddagen georganiseerd door de crisismedewerkers, bv. Communicatie met ouders in crisismomenten, niet pluisgevoel bespreekbaar maken, methodieken om gespreksvoering vorm te geven (ook voor –6j), handvaten bij hoog conflictscheidingen, suïcidaliteit, positief leefklimaat, verontrusting, ... Er werden ervaringen uitgewisseld rond verschillende methodieken en gesprekstechnieken. Er werd ook mee geschreven aan een draaiboek verontrusting.

In deze regio werd eenmalig ingegaan op een vraag naar effectieve ondersteuning op trajectniveau.

Vlaamse Ardennen

De samenwerking met het vCLB ZuidOostVlaanderen loopt vlot en men vindt snel enkele interessante manieren om ervaringen uit te wisselen. Er wordt geëxperimenteerd met het regelmatig organiseren van intervisies waarin er casusgericht wordt gewerkt. Er wordt een vaste intervisiemethode aangeleerd om efficiënt en doelgericht aan de slag te kunnen gaan. In het najaar van 2025 worden ook enkele intervisies georganiseerd waarbij de Kinder-en jeugdpsychiater verbonden aan het project ook aansluit om die extra expertise in te brengen tijdens de besprekingen. Daarnaast werd ook tijd vrijgemaakt om rond volgende thema's uitwisseling en specifieke handvaten te voorzien: hoe omgaan met conflict na scheiding, automutilatie en suïcidedreiging... . Het stappenplan 'omgaan met (vermoeden van) verontrusting' werd geüpdatet. Het is een duidelijke leidraad die zowel scholen als VCLB een kader biedt om een antwoord te bieden op (een vermoeden van) verontrusting en plan van aanpak te formuleren.

Het belang van nieuwe medewerkers voldoende ondersteunen en tijd en ruimte voorzien om stil te staan bij specifieke casussen is een inzicht dat bij alle betrokken partners als een meerwaarde werd ervaren.

De werking van de moederorganisaties van de crisismedewerkers beter leren kennen werd ook aangegeven als een meerwaarde van dit project. Hier werd enkel op meso-niveau ondersteund.

In De Kameleon (type 3) is het lang zoeken geweest naar het afstemmingen van noden, verwachtingen en hoe hiermee omgaan binnen het kader van het project. Men had de verwachting om via het project extra mankracht te krijgen om het lerarenteam te versterken alsook versneld toegang te krijgen tot hulpverlening dit vooral ikv de vele crisissen die zich dagdagelijks voordoen op de school. Er volgden observaties in de klassen en op de speelplaats om de school beter te leren kennen en de crisismedewerkers namen deel aan casusbesprekingen. Op meso-niveau werd ingezet op intervisiemomenten met de orthopedagoog en betrokken VCLB-medewerker waarbij crisisexpertise werd ingeroepen om te komen tot een antwoord op de zorgvraag van de school rond verschillende leerlingen en een aanzet tot actieplan geven waarin duidelijk is afgesproken wie welke taak op zich neemt. Zo kwamen een aantal thema's naar boven waarmee de school worstelde: Vb. Hoe omgaan met ouders die niet akkoord zijn met de aanpak van de school of hoe omgaan met verontrustende (som onduidelijke) signalen die kinderen geven. Hoe gaan we daarover in gesprek met de ouders, hoe betrekken we het kind daar al dan niet in, wat is daarbij de rol van de school, het VCLB... . De crisismedewerkers probeerden ook het belang van het betrekken van ouders op de school in de verf te zetten en samen te zoeken naar welke acties dit zouden kunnen faciliteren. Zo werd er door de school een info- en kennismakingsmoment voor ouders georganiseerd bij de start van dit schooljaar. Er werd ook 2-wekelijks aangesloten op de klassenraden ifv tips in ondersteuning leerlingen en betrekken context.

Op micro-niveau: sporadisch werd ingezet op een klasobservatie voor 1 specifiek kind i.f.v. preventief werken met een kind en te kunnen omgaan met zijn crisis. Eenmalig werd er ook een huisbezoek gedaan bij een gezin. Dit om de meerwaarde van deze contacten en tijdsinvestering aan de school aan te tonen. Duurzame verankering: via een draaiboek, uitwisselen van ervaringen over methodieken, actief deelnemen aan casusbesprekingen vanuit een crisisbril heeft gezorgd voor nieuwe inzichten zowel bij CLB-medewerkers als bij beleidsactoren.

In Glorieux Campus lager werd hoofdzakelijk ingezet op meso-niveau. Er werd een infosessie gegeven rond trauma bij kinderen en jongeren uit een vluchtsituatie in de OKAN-klas. Daarnaast faciliteerde men

het proces rond het rustiger doen verlopen van de speeltijden. We spreken hier over een lagere school met 500 leerlingen die tijdens de speeltijden zich op kleine oppervlakten bevinden en hierdoor ontstaat tijdens elke speeltijd spanningen, die dan vaak ook meegenomen worden in de klas.

Vanuit de beide duo's is het voorstel gedaan naar de CLB's om contact te blijven houden indien er nog nood zou zijn aan uitwisseling, consult, ...

De uren van de kinder- en jeugdpsychiater zijn ingezet in de vorm van infomomenten rond ADHD en psycho-medicatie. Deze infomomenten werden zowel aan CLB-medewerkers als aan leerkrachten gegeven en werd als een grote meerwaarde ervaren. We bekijken om deze presentaties ook gedeeld te krijgen binnen RADAR.

2) Op welke manier hebben teams JH en GGKJ van elkaar geleerd? Wat kan ons dat leren voor de kruisbestuiving tussen de (mobiele) crisisbegeleidingsdiensten JH en GGKJ? (max 1p)

Binnen het crisisnetwerk Oost-Vlaanderen wordt reeds nauw samengewerkt tussen GGKJ en JH. Elke vrijdagvoormiddag wordt deze expertise uitgewisseld op de regionale casusbesprekingen van RADAR Crisis.

De 2 duo's hebben gedurende het hele project heel nauw samengewerkt en de contactmomenten op school ook hoofdzakelijk samen opgenomen. De uitwisseling verliep zeer gemoedelijk en verrijkend. Er was een goeie klik tussen de betrokken crisismedewerkers. Dit lijkt ons wel een voorwaarde om te kunnen komen tot verrijkende samenwerkingen. Alle betrokkenen moeten open staan voor andere en nieuwe inzichten om te kunnen toewerken naar een verrijking.

Het was een meerwaarde om deze opdracht met 2 op te nemen omdat men steeds een duopartner heeft om ervaringen mee uit te wisselen, samen na te denken over volgende stappen, manieren van aanpak, ... Doordat beide crisismedewerkers vanuit een andere sector hun ervaring meebrengen was het interessant om te zien op welke manier het project door de andere partner ervaren werd. Door de verschillende insteek/bril was het verrijkend om de praktijk op verschillende manier te ervaren. Daarnaast kon ook heel creatief nagedacht worden over welke volgende stappen men zou zetten in een specifieke school, CLB, tav leerkracht, ...

Via de 2 invalshoeken kon er zeer breed gekeken worden naar de settings waarin men actief was en kon ook via de verschillende invalshoeken oplossingen bedacht worden.

2 à 3 maandelijks werd ook een provinciaal overleg georganiseerd waarop de 4 crisismedewerkers, de kinder- en jeugdpsychiater en coördinator RADAR Crisis aanwezig waren. Er werd samen nagedacht over de vooruitgang van het project, afgestemd rond volgende stappen, materialen/kennis/ervaringen uitgewisseld, ... Ook deze uitwisseling bracht opnieuw enkele nieuwe inzichten met zich mee.

Op het moment dat het op de verschillende vindplaatsen duidelijker werd waar men zich op zou focussen kon er ook gericht nagedacht worden over welke tools er vanuit GGZ en JH ter beschikking waren om mee te gaan experimenteren. We stellen vast dat we op die manier toegang hadden tot heel wat materialen, maar ook expertise en netwerk binnen de partner-werkgevers.

Door samen te kijken naar gezins/schoolsituaties vanuit een veiligheidsbril, ontwikkelingsbril, mentale gezondheidsbril, ... kwam men tot andere inzichten. Daarnaast ervaarde men ook dat men een gemeenschappelijke taal begon te ontwikkelen voor de observaties, dit zonder de eigen expertise te verliezen.

Tijdens het project konden we ook interpersoonlijke relaties observeren in de verschillende settings. We zagen dat de samenwerking tussen verschillende belangrijke personen op de scholen en in de CLB's een grote invloed hadden op het effect van onze inbreng. Het was voor de crisismedewerkers niet steeds

evident om hiermee om te gaan. Het was een wikken en wegen om bepaalde zaken al dan niet te benoemen. Ook hierin was de verschillende kijk vanuit de duo's een verrijking om met deze uitdaging aan de slag te gaan.

Verdere inzet op het samen inzetten van expertise zorgt ervoor dat we voldoende breed naar crisissituaties kijken, bijleren van elkaars visie/expertise, creatiever kunnen nadenken over oplossingen, ... en vooral als crisismedewerker het gevoel hebben er niet alleen voor te staan.

3) Welk preventief effect had dit project op het stijgend aantal meldingen in het crisisnetwerk? Welk beleidsadvies is m.b.t. het vindplaatsgericht werken om vroeger en sneller expertise JH en GGKJ bij te schakelen waar nodig? (max 2p)

Gezien de korte looptijd van het project en een beperkt aantal locaties en diensten die betrokken zijn, is het moeilijk om uitspraken te doen over het effect van het project op het aantal meldingen bij het crisisnetwerk.

Wel hebben de crisismedewerkers ervaren dat ze versterkend hebben kunnen werken zowel in de scholen als in de CLB's. Hierdoor werden een aantal zaken op die locaties zelf aangepakt en was een schakel naar het crisisnetwerk niet nodig. In sommige situaties werd na deze inspanningen alsnog het crisisnetwerk ingeschakeld.

We stellen vast dat we vanuit hulpverlening een wat 'andere taal' spreken dan onderwijs. Tijdens het project werden we vaak geconfronteerd met taalverwarringen. Wat verstaan we als we spreken over verontrusting, crisis, snelle hulp, ... ? Extra ondersteuning? Zorgnoden? ... . Het vergt heel wat actieve inspanning om de school als werkplek te leren kennen alsook de ondersteunende diensten vanuit departement Onderwijs. We kunnen stellen dat we nog onvoldoende zicht hebben op die ondersteunende diensten en wat zij binnen een preventief kader voor de scholen zouden kunnen betekenen. We onderstrepen de nood aan een nauwere samenwerking tussen onderwijs en ondersteuningsdiensten/CLB's/hulpverlening om op die manier samen na te denken over hoe een gezond ondersteuningsbeleid op school X er kan uitzien. We hebben het gevoel dat de scholen er een stuk alleen voor staan in de opmaak van zo'n beleid.

We stellen vast dat er in de scholen een grote nood is aan kennis rond normale ontwikkeling van (jonge) kinderen. Al snel wordt het kind van een 'label' voorzien zonder dat hierrond de nodige onderzoeken zijn afgerond. Er is ook nood aan info rond psycho-medicatie en het effect van medicatie op de ontwikkeling van een kind. Daarnaast zou het ook goed zijn mocht er vanuit onderwijs een veel bredere ondersteuning mogelijk zijn van de kinderen en hun gezinnen. Op dit moment wordt hoofdzakelijk gekeken naar het gedrag van een kind op school. Op de scholen zou er voldoende kennis aanwezig moeten zijn, via/van professionals, om dit ook breder te gaan bekijken en ook samen met de gezinnen te zoeken naar oplossingen. Contact leggen met ouders en die onderhouden werkt crisisvermijdend en zorgt ervoor dat er samen gezocht kan worden naar oplossingen op maat van het kind en het gezin.

Ook het beroepsgeheim dat hulpverleners hebben (de meeste personen werkzaam op een school hebben dit niet) zorgt soms voor frustratie omdat niet alle nodige info gedeeld kan worden. Wanneer er een hulpverleningstraject lopend is, kan dit niet steeds in alle transparantie gecommuniceerd worden naar school/ leerkrachten, door de beperking van het beroepsgeheim. Hierdoor lijkt er soms miscommunicatie te ontstaan, in de snelheden waarbij zaken worden aangepakt, dit stoot soms op onbegrip langs de kant van de scholen.

Wij merken op dat er veel onwettige afwezigheden worden gemeld door de school aan de CLB-medewerker, waarbij het hen aan mandaat of aan beleid ontbreekt, hierrond een toereikend zorgkader neer te zetten. Deze kinderen of gezinnen lijken dan door de mazen van het net te belanden, waarbij hun ontwikkeling intergenerationeel onder druk komt te staan.

Wat de CLB's betreft, stellen we vast dat deze overbevestigd worden. Hun preventieve opdracht komt in het gedrang. Zij zijn voornamelijk bezig met het blussen van brandjes en het oplossen van crisissituaties. Er is zeer weinig tijd beschikbaar om nieuwe collega's op te leiden en te ondersteunen in hun opstartproces. Tegelijkertijd zien we niet echt een cultuur waarbij tijd vrijgemaakt wordt om op structurele basis stil te staan bij het eigen functioneren als CLB-medewerker alsook diepgaande casusbesprekingen te doen met collega's. We vinden dat hier meer tijd en ruimte voor gemaakt moet worden i.v.m. voldoende ondersteuning van de CLB-medewerker als professional.

Algemeen stellen we vast dat we vooral samen gezocht hebben naar manieren om zowel de scholen als de CLB's te versterken. We hebben dit gedaan a.d.h.v. enkele basisformules: actieve inbreng in casusbesprekingen, intervisies, ondersteuning ontwikkelen visie en beleid rond specifieke thema's, ... Willen we hier een duurzaam traject rond opzetten, dan is 2 jaar te kort. We zijn pas in najaar 2025 effectief gekomen tot op maat vormgegeven helpende ondersteuningsvormen bij de verschillende betrokken actoren.

We zien zeker een grote nood naar ondersteuning vanuit hulpverlening in een onderwijscontext.

We zien crisishulp in de toekomst niet als de meest aangewezen partner om die diensten te ondersteunen in hun zoektocht naar meer preventief werken.